

انرژی، پاشنه آشیل اروپا

پازل بحران انرژی اروپا بدون روسیه هرگز کامل نمی‌شود.

در حالی که کشورهای اروپایی، بزرگترین مصرف‌کنندگان سوخت‌های فسیلی در جهان به شمار می‌آیند، هیچ یک از آنها در زمره تولیدکنندگان مطرح این نوع از سوخت‌ها نیستند.

بسیاری از کشورهای جهان، با توجه به قیمت سرسام‌آور و آلاینده‌های بیش از حد سوخت‌های فسیلی، گرایش به سمت سوخت‌های فسیلی سبک همچون گاز طبیعی پیدا کرده و موضوع امنیت تأمین گاز طبیعی، در بسیاری از آنها مطرح گردیده است.

آندریس پیبالگس، از مقامات عالی کمیسیون انرژی اتحادیه اروپا، در میزگرد انرژی منطقه بالکان، با اشاره به وخامت بحران انرژی اروپا در آینده بسیار نزدیک می‌گوید: تأمین و تنوع منابع انرژی مورد نیاز برای هر کشوری حیاتی است و هنگامی که پای امنیت ملی به میان می‌آید، هیچ هزینه و قیمتی قابل توجه نیست و تمام توانایی‌های موجود باید به کار گرفته شوند. پس از قطع صادرات گاز شرکت گاز پروم روسیه به اوکراین در ژانویه سال ۲۰۰۶، که با هدف افزایش قیمت از سوی این شرکت روسی صورت پذیرفت، موضوع امنیت انرژی در اروپا، رنگ و بوی جدی‌تری به خود گرفته و از موضوعی اقتصادی، به چالش و خطری سیاسی و امنیتی تبدیل شد.

بنابر گزارش‌های موجود، شرکت گاز پروم که تولید و صادرات گاز روسیه را به صورت انحصاری در اختیار دارد، حدود یک سوم کل گاز مصرفی اروپا را تأمین می‌کند. گفتنی است، بسیاری از کشورهای شرقی اروپا همچون فنلاند، کشورهای منطقه بالکان و لهستان، به

آنها می‌خواهند تصویری خوب و قابل اطمینان از خود در بازار انرژی منطقه به نمایش گذارند.

گاز پروم در راستای تحقق چنین هدفی در سال ۲۰۰۵ با شرکت‌های آلمانی Eon و BASF در مورد احداث خط لوله مستقیم از روسیه به آلمان توافق کرد. این خط لوله که Nord Stream نام دارد، گاز روسیه را به طور مستقیم و بدون دخالت هیچ میانجی و شرکت واسطه‌ای، به آلمان و از آنجا به کشورهای غربی اروپا خواهد رساند. به اعتقاد بسیاری از تحلیلگران، این قرارداد گازی در صورت تحقق، می‌تواند امنیت انرژی اروپا را تا حد مطلوبی تأمین نماید.

دکتر باربارا کالنیک، وکیل پروژه Nord Stream می‌گوید: این پروژه، عنصری اساسی در رشد اقتصادی و جهشی بزرگ در اشتغال‌زایی کشورهای است که از آنها می‌گذرد. همچنین، شرکت لاتیویاس گاز لیتوانی، به تازگی برنامه توسعه و گسترش ذخایر خود را در اروپا به اجرا گذارده است. بر اساس این پروژه اقتصادی - امنیتی، گاز طبیعی از گاز پروم در مقیاسی بیش از نیاز خریداری می‌شود و از سوی LG در منبع‌های بزرگ در خاک اروپا ذخیره می‌شود تا در مواقع بحرانی، در اختیار کشورهای اروپایی قرار گیرد.

عرضه‌کننده تک قطبی

دکتر آندرا یسینسکا، رییس بخش بین‌الملل شرکت لاتیویاس گاز می‌گوید: به اعتقاد من، اروپا باید بیش از پیش به ذخایر زیرزمینی و توانایی‌های ما در بخش انرژی توجه کند. اروپا با سرمایه‌گذاری در پروژه‌های نفتی و گازی ما می‌تواند به بازار انحصاری انرژی در منطقه تنوع بخشد.

در حال حاضر اروپا برای مقابله با تک قطبی بودن بازار انرژی منطقه، برنامه واردات گاز از کشورهای اروپای شرقی را با جدیت خاصی دنبال می‌کند. این برنامه شامل احداث خط لوله‌های انتقال گاز از آذربایجان و دیگر کشورهای دارنده منابع بزرگ نفت و گاز در اروپای شرقی می‌باشد. گفتنی است، مهمترین خط لوله ارسال گاز آذربایجان به اروپا، از راه ترکیه وارد اروپا می‌شود. ساخت این خط لوله از آذربایجان آغاز شد و در ژانویه سال گذشته به ترکیه رسید.

اما به نظر می‌رسد این راهکارهای بلندمدت و پرهزینه هم نتوانند بحران انرژی در سردسیرترین کشورهای جهان، یعنی اعضای شمالی اتحادیه اروپا را به طور کامل از میان بردارند. این در حالی است که گاز طبیعی میدان‌های گازی دریای شمال در حال اتمام می‌باشد و تنها منبع نزدیک تأمین انرژی کشورهای شمالی اتحادیه اروپا، همان آسیای میانی یا به عبارتی بهتر، همان روسیه است. دکتر یسینسکا می‌گوید: چنین به نظر می‌رسد، تأمین گاز مورد نیاز اروپا به کمک کشوری غیر از روسیه، چندان عملی و به صرفه نخواهد بود، به خصوص اگر موضوع تأمین گاز مورد نیاز کشورهای شمالی اتحادیه اروپا مطرح باشد. ■

طور کامل به گاز روسیه که از طریق اوکراین وارد اروپا می‌شود، وابسته هستند.

پس از ناتوانی اوکراین در توجیه روس‌ها برای ادامه روند عادی صادرات گاز در ماه‌های سرد سال، اتحادیه اروپا تصمیم گرفت به طور مستقیم با روس‌ها وارد مذاکره شود. نخست وزیر لیتوانی می‌گوید: یکی از هدف‌های اصلی ما در برقراری امنیت انرژی اروپا، کاهش وابستگی به تولیدکنندگان و صادرکنندگان انحصاری انرژی است. بنابراین، ایجاد تنوع در بازار گاز منطقه، ضروری و غیر قابل انکار است.

ماتو بریزا، عضو هیأت ناظر ایالات متحد در مبادلات و تقابل‌های اقتصادی و سیاسی اروپا و یوروآسیا (کشورهای متحد شرق اروپا و آسیا) می‌گوید: امنیت انرژی در هر کشور، زمانی تأمین خواهد شد که آن کشور، گزینه‌های متعددی برای خرید نفت و گاز مورد نیازش پیش‌رو داشته باشد. اما در حال حاضر، منابع تأمین گاز مورد نیاز اروپا به شرکت گاز پروم محدود شده و اروپا مجبور است، بدون کمترین مخالفت، به خواسته‌های مالی و گاهی سیاسی این شرکت روسی تن دهد.

گاز پروم و بسیاری از زیرمجموعه‌های فعالش در اروپا همچون شرکت انحصاری گاز لیتوانی یعنی لاتیویاس گاز (LG) چندی است که به شدت به دنبال جلب رضایت اروپایی‌ها و معرفی خود به عنوان منابع قابل اطمینان تأمین گاز مورد نیاز اروپا می‌باشند. آنها می‌دانند، در صورت ایجاد تنوع در بازار انرژی منطقه، دیگر هیچ قدرتی در کنترل بازار نخواهند داشت. لذا،

